

Grip krijgen op pedagogische kwaliteit

Aan een echte tafel spreek ik met echte mensen – eindelijk niet online – over het belang van het monitoren van de pedagogische kwaliteit. Mijn gesprekspartners zijn Mirjam Gevers Deynoot (Partou), Simon Hay (KindeRdam en de Hefgroep) en Yvette Vervoort (Expertise centrum Pedagogische Kwaliteit Kinderopvang). Het zal geen verbazing wekken dat alle gesprekspartners monitoring essentieel vinden. Niemand raakt erover uitgepraat. |

Maaïke Vaes

Mirjam Gevers, een ervaren wetenschappelijk onderzoeker, is manager monitoring, wetenschap en advies bij Partou, de organisatie die is ontstaan na de fusie van Smallsteps en 'het oude Partou'. Mirjam werkte mee aan landelijke kwaliteitspeilingen in de kinderopvang vanuit het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO) en het Kohnstamm Instituut en onderzocht de kwaliteit bij veel verschillende kinderopvangorganisaties.

Zij is een van de grondleggers van de NCKO-kwaliteitsmonitor. Met welke bril kijkt zij naar monitoring? Mirjam: 'Ik heb wetenschappelijk onderzoek altijd gecombineerd met de praktijk. Het vertalen en implementeren van wetenschappelijke inzichten naar de praktijk is zeer boeiend. Eerst deed ik dat vanuit KinderRijk en sinds kort vanuit Partou.'

'Ik voel mij bij Partou als een vis in het water: voor mij als wetenschapper is het uitermate interessant dat er twee datasets van NCKO-metingen klaarliggen als nulme-

ting. Want de twee organisaties die nu het nieuwe Partou vormen, hebben op deze manier in het verleden steeds hun kwaliteit gemeten. En het nieuwe Partou heeft bewust gekozen voor een afdeling monitoring, advies en kwaliteit, wat voor mij als wetenschapper die het werk met de praktijk combineert, een gouden kans is.'

Mirjam straalt van alle data. 'Onze nulmetingen gaven resultaten waar snelle acties op mogelijk waren. Deze uitkomsten bleken vergelijkbaar met de landelijke kwaliteitsmeting van de Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (LKK). Omdat meten weten is, maakt monitoring gerichte actie mogelijk: dát is het belang.'

KindeRdam

Simon Hay is pedagoog bij KindeRdam en de Hefgroep, hij is initiatiefnemer van het zelfevaluatie-instrument Pedagogische praktijk in Beeld (PiB) en promovendus aan de Universiteit van Leiden. Als pe-

dagoog hecht hij veel belang aan monitoring, niet alleen voor zijn eigen organisatie, ook voor de sector.

Simon: 'Wij werken aan de ontwikkeling van kinderen. Daar hoort bij dat we zelf reflecteren op dat wat we kinderen bieden, dat hoort bij de maatschappelijke taak van onze sector. Wij hebben PiB samen met het Nederlands Jeugdinstituut verder ontwikkeld, en inmiddels werken vijftien kinderopvangorganisaties door heel Nederland met PiB.'

'Het reflecteren op het eigen werk is van groot belang voor de bewustwording in de eigen organisatie en in de gehele sector. Doordat veel organisaties met PiB (gaan) werken, zijn er ook veel data voor een benchmark. Een interessante mogelijkheid, indien PiB-gebruikers toestemming geven voor het anoniem gebruik van de data.'

Expertisecentrum

Yvette Vervoort, jarenlang adviseur voor de kinderopvang vanuit haar eigen Buro

➤ 8020, is directeur van het Expertisecentrum Pedagogische Kwaliteit Kinderopvang. Yvette: 'De definitie van kwaliteit is breed, wij leggen bewust de focus op pedagogische kwaliteit, al raakt dit alle aspecten van een organisatie: ook bedrijfsvoering, hrm en huisvesting. Wij bekijken alles vanuit het perspectief van pedagogiek.'

'Het is dan de taak van het Expertisecentrum om wetenschappelijke inzichten te verzamelen, toegankelijk te maken en te vertalen naar de praktijk. Werken aan thema's waar de sector zelf behoefte aan heeft. Onze ontwikkelteams werken deze thema's uit, en onze kennisringen verbreden en verrijken het vervolgens.'

'Op deze manier werken we met en voor de sector aan het formuleren van een kennisbasis. Wat moet elke professional weten? Zo maken we expliciet wat de waarde van kinderopvang is.'

Waarom vind jij monitoren van belang, Yvette? Yvette: 'De wet stelt kinderopvanghouders verantwoordelijk voor de kwaliteit. Maar kinderopvangbestuurders weten weinig over de pedagogische kwaliteit in hun eigen organisatie. Ieder MT werkt met dashboards, met harde cijfers over finan-

ciën, personeel, bezetting, ziekteverzuim. Slechts zelden maakt de pedagogische kwaliteit onderdeel uit van het dashboard.' 'Terwijl iedere bestuurder zou moeten weten hoe het met de kwaliteit gesteld is in de organisatie, op iedere locatie en op iedere groep. Pas dan kan je sturen op pedagogische kwaliteit en de juiste keuzes maken over bijvoorbeeld opleidingen en inrichting. Nu gebeurt alles met de beste bedoelingen, op basis van wat we denken dat goed is. Het is toch apart dat we zo weinig weten over de kwaliteit in de eigen uitvoeringspraktijk.'

Dezelfde indicatoren

Bij die hartenkreet kunnen Simon en Mirjam zich alleen maar aansluiten. Mirjam: 'Je moet weten waar je staat als sector, als organisatie, als locatie en als groep. Het is van groot belang om vanuit wetenschappelijk oogpunt naar kwaliteit te kijken. En dan het liefst met dezelfde kapstokken, zodat iedereen vanuit dezelfde indicatoren naar kwaliteit kijkt, niet iedereen op zijn eigen manier.'

Simon beaamt dit: 'Om die reden hebben we bij de ontwikkeling van PiB zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij bestaande

instrumenten, zoals het GGD-veldinstrument als basis voor de vier opvoedingsdoelen en werken we met de interactievaardigheden en het onderdeel kwaliteit van de leefomgeving van NCKO. PiB is een breed instrument voor zelfevaluatie geworden.'

'Nu denken we in de kinderopvang vaak: we krijgen geen klachten en geen onvoldoendes bij de GGD-inspecties, en ook ouders en medewerkers zijn tevreden. Dus de kwaliteit zal wel goed zijn. Maar het is niet voldoende, we hebben échte antwoorden nodig.'

Kun je een concreet voorbeeld geven, Simon?

'Met PiB kijken we op groepsniveau. Dat doen observatoren, vaak onze pedagogisch coaches, die niet aan de bewuste locatie verbonden zijn. Ik voer zelf ook observaties uit en ga daarover in gesprek met pedagogisch medewerkers. Gisteren had ik nog een gesprek met een zenuwachtige medewerker. Ik vroeg haar waar zij trots op is: daar kwam ze niet uit.'

'Ik wees haar op wat zij eerder tijdens de observatie gedaan had. Een groep meisjes was bezig met elkaars haar: vlechten en opsteken. Ze had het idee dat ze niets had toegevoegd.'

'Ik benoemde dat zij door het ondersteunen van de autonomie de ontwikkeling van de identiteit van deze meisjes een stapje verder had gebracht. Door ons gesprek is ze meer bewust bekwaam geworden en trots op haar werk. Dit is een voorbeeld van een reflectie op groepsniveau, maar PiB-data worden ook gepresenteerd op het niveau van de locatie, wijk en organisatie.' Mirjam voegt toe: 'Wij doen bij Partou niets meer op onderbuikgevoel. We bieden alleen trainingen die theoretisch goed zijn onderbouwd en natuurlijk met het liefst een wetenschappelijk fundament.' Simon vult aan dat binnen PiB het onderbuikgevoel juist wél gebruikt wordt. 'Kinderen en pedagogisch medewerkers voelen vaak goed aan wanneer welbevinden, betrokkenheid en ontwikkeling wel of juist niet worden ondersteund. Met PiB objectiveren we het onderbuikgevoel, wat gaat concreet goed en wat kan beter?'

Hoe pakken jullie het monitoren aan?

Mirjam: 'Doordat wij een aparte afdeling monitoring, wetenschap en advies hebben, kunnen we organisatiebreed en met een helicopterview alle locaties objectief laten onderzoeken door deskundige observatoren. Onze twee datasets vormen een rijke basis om te onderzoeken waar we stonden, waar we nu staan en hoe en waarop we kunnen sturen.'

'Soms gaat dat over 'laaghangend fruit', dat gemakkelijk op te lossen is. Bijvoorbeeld waar het gaat om de kwaliteit van de leefomgeving. Is er voldoende materiaal voorhanden om de brede ontwikkeling van kinderen te stimuleren?'

Ook KindeRdam heeft 'laaghangend fruit', vertelt Simon: 'Sommige groepen constateren dat ze te weinig boeken hebben voor kinderen. Daar komt dan als eenvoudige oplossing uit om er ieder kwartaal naar te kijken en de bibliotheek aan te vullen. Ook vragen we de groepen altijd om zelf twee verbeterpunten te formuleren.'

'En iedere groep wordt twee keer per jaar gemeten. Eén keer per jaar is dat een blik 'van buitenaf', een pedagogisch coach van een andere locatie observeert samen met de manager van de te observeren locatie. De tweede meting voert de eigen pedagogisch coach samen met de manager uit. Het is van belang dat deze continuïteit er

'Het is toch apart dat we zo weinig weten over de kwaliteit in de eigen uitvoeringspraktijk.'

is, dat het monitoren van de kwaliteit onderdeel uitmaakt van de pdca-cyclus van een organisatie.'

Simon, is het al duidelijk wat PiB oplevert als niet-gevalideerd instrument?

Simon: 'Ik ben erg benieuwd of de pedagogische praktijk echt verbetert door het gebruik van PiB. Ik wil dit graag bewijzen, daarom wil ik promoveren aan de Universiteit van Leiden.'

'PiB is afgeleid van een aantal gevalideerde hoofdinstrumenten, waaronder die van het NCKO. PiB zelf is nog niet gevalideerd, dit geldt overigens voor alle zelfevaluatie-instrumenten beschikbaar voor de kinderopvang. Voor zelfevaluatie is dat niet erg. Maar willen we echt iets kunnen zeggen over de kwaliteit van de kinderopvang, dan is validatie wel van belang.'

Mirjam vult aan: 'Het is van groot belang om zeker te weten dat je meet wat je wilt meten en of de data intern consistent zijn. Dit wordt een heel interessant promotie-onderzoek Simon!'

Rol Expertisecentrum

Ook Yvette reageert enthousiast: 'PiB is een mooi voorbeeld van waar het Expertisecentrum voor staat. Beschikken over data, met een wetenschappelijke basis en vertaald naar de praktijk. Nji en KindeRdam hebben het Expertisecentrum gevraagd PiB aan de sector aan te bieden en organisaties te helpen met de implementatie. Dat doen we heel graag.'

'Dus ik hoop dat PiB gevalideerd wordt, maar het is wat mij betreft al geslaagd als organisaties met PiB zelf inzicht krijgen in hun kwaliteit. Veel kinderen gaan naar de kinderopvang, 90 procent van de driejarigen zelfs. Dan wil je toch onderbouwd weten wat er gebeurt met de kinderen? En weten wat er gebeurt tussen pedagogisch medewerker en het kind, tussen kinderen onderling, tussen pedagogisch medewerkers onderling en tussen medewerkers en ouders.'

Is monitoring van belang voor de positionering van de kinderopvang?

Yvette: 'We hebben als sector nog niet de goede woorden gevonden om de waarde van kinderopvang expliciet te maken. Kinderopvang draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen. Dan is het doodzonde dat kinderopvang niet toegankelijk is voor alle kinderen.'

Mirjam vult aan: 'Concreet maken wat de kinderopvang bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen is lastig. Wij hebben geen Cito-scores om dat te meten, zoals het onderwijs heeft. Ieder kind moet het goed hebben in de kinderopvang. Kinderopvang van slechte kwaliteit is niet goed voor kinderen. Als kinderopvang straks bij een regeerakkoord een basisvoorziening wordt, dan moeten we helemaal laten zien wat onze kwaliteit is.'

'Nu weten beleidsmakers de waarde van kinderopvang niet, en ouders ook niet. Ouders weten niet wat ze hun kinderopvang moeten vragen en waar ze naar moeten kijken. Ze kiezen vaak via-via of voor de opvang om de hoek. We moeten ouders helpen hun keuze te onderbouwen. Monitoring is dus van groot belang.' Yvette: 'Inderdaad. Rondleidingen in de kinderopvang zijn vaak instrumenteel en gericht op zaken als openingstijden en maaltijden. Het is de taak van de kinderopvang om de pedagogische waarde aan ouders uit te leggen. Want kinderopvang is geen fietsenstalling. Zodra je kinderen in een groep plaatst onder professionele begeleiding, dan gebeurt er iets. We moeten woorden geven aan wat dat iets is, en wanneer dat iets 'goed' is.'

In het artikel op pagina 18 kun je meer lezen over Pedagogische praktijk in beeld, PiB. In het artikel op pagina 24 over Partou en de NCKO-metingen.

Informatie over het Expertisecentrum Pedagogische Kwaliteit Kinderopvang vind je op www.expertisecentrumkinderopvang.nl

Maaïke Vaes is adviseur kinderopvang.